

V PÍSKU SE VYJEVILO LECCOS PODSTATNÉHO

Karel Floss

Každý zasvěcenější český intelektuál zřejmě chápe, že je vhodné a žádoucí připomenout kulaté jubileum (85) osobností, jakými jsou Ladislav Hejdánek a Jakub S. Trojan. Oba zanechali svou stopu v nejnovějších českých dějinách a darovali nám nepřehlédnutelné literární, učitelské i politické dílo. Snadno též pochopíme, proč setkání k tomuto jubileu připravilo vydavatelství Oikoymenh, v němž oba jubilanti patří nesporně k pilířům. A stejně dobře se dá pochopit, proč jsme se k tomu účelu sjeli v Písku, současném trvalém bydlišti Ladislava Hejdánka, který se pro mnohé stal osobností přímo kultovní.

O mnoho méně lidí však pochopí, proč jsem na píseckém mítingu dostal úvodní slovo a proč o tom teď píšu právě já, bytostný katolík, již přes čtvrt století trvale bydlící v Prokopově Sázavě – tedy nikoli v pražském centru, ale na venkově. Uvedené reálie nejsou podružné, při správně nastavené optice jsou mimořádně výmluvné. F. X. Šalda v jednom svém medailonu poznamenal, že není-li u nás někdo trvale v Praze, pak v kulturním životě jako by neexistoval. Sám jsem to zažil již v mládí, když jsem dojížděl do pražské intelektuální huti z Olomouce – Martin Jirous mě v bytě Němcových občas vítal jako „moravského primitiva“. Málokdo tehdy věděl, že mi to vlastně nevadilo, především proto, že jsem odjakživa s úctou pozoroval osudy dávného jihočeského „primitiva“, který také nebyl mezi pražskými mistry zcela doma. Je jím Petr Chelčický, který měl ze svého domova vždycky blíže do Písku než do Prahy a který hrál i při našem píseckém setkání – byť si to zřejmě málokdo uvědomoval – zcela ústřední roli. Byl totiž přesvědčen, že celá ta bída a ostudná pokleslost pozdějšího křesťanstva má svůj nejhlubší kořen v tom, že Ježíšovi stoupenci podali příliš snadno součinnou ruku císaři Konstantinovi – tento překotný „smír“ církve se státem přivodil nejen zhoubnou nerovnost mezi křesťany, ale též většinu nezdravých rysů, které Ježíšovu dobrou zvěst dodnes zatěžují. Zcela jinak přece vyznělo Ježíšovo setkání s Pilátem a Pavlovo s Festem a Agrippou. Právě v tomto punktu se sbíhají nejen všechny debaty, které zazněly v Písku (Hejdánkův odpor k nehodnotnému dialogu a sklon házet cihly do oken mocných – viz KR 2, 2012: J. Kranát, *Dialog o reformě*), ale též veškeré shody i neshody mezi Hejdánkem, Trojanem a Sokolem, ale také J. L. Hromádkou, Havlem, Masarykem, Pekařem a vůbec všemi, kdož chtěli kdykoli vynášet nějaké soudy o vývoji křesťanství, jeho šancích, přínosech a selháních.

Petr Chelčický je tak na výsost aktuální, poněvadž jde o samu podstatu našeho křesťanského vztahu k tomuto světu. Co všechno vlastně znamená Ježíšova výzva „nebýt z tohoto světa“ a jak se s věrností této výzvě dá dělat křesťanská politika, tj. péče o pro-

sperující obec? To se projevilo v Písku zcela zřetelně, ovšem také to, že stěžejní úkol budování Božího království je vlastně teprve na samém počátku (jako by se oněch dva tisíce let podobalo spíše prvním tápavým dnům) – vyhlížejí se nutně nové pokusy a návrhy – bytostně nekonstantinovské. Pokoušel se o to například D. Bonhoeffer, teologie osvobození, J. B. Metz se svou „politickou“ teologií a řada dalších. Pokusil se o to 2. vatikánský koncil zejména svým poselstvím *Radost a naděje*, ale všechno jsou to zřejmě jen první rozběhy. Právě proto lidé jako Ladislav Hejdánek vyzývají k něčemu v pravém smyslu radikálnímu, přičemž se chtějí vyhnout hromádkovským problematickým vstřícným krokům, jaké již dávno před námi rozhořčeně odsoudil Chelčický.

Tak se také v Písku vyjevilo, jak se zlenivělé Evropě vzdálil cíl budování Božího království, přičemž hlásání jeho příchodu bylo hlavním tématem Ježíšova úsilí. Pro nezdravý vývoj (zejména v katolické církvi) je kuriózně příznačná „oprava modlitby, růžence“, s níž přišel Jan Pavel II. Když se po staletí přecházelo od meditace o nalezení chlapce Ježíše mezi mudrci bezprostředně k Ježíšovým úzkostem před jeho zatčením, vložil až Jan Pavel II. soubor pěti nových tajemství, jež nazval „růžencem světla“, jehož ústředním bodem je právě budování Božího království na Zemi. Tak nejmenovaní tvůrčí teologové (v tomto případě zejména E. Schillebeeckx) pomáhají napravovat staletá zanedbání, způsobovaná od počátku neblahými kroky konstantin-ské éry. Trůny totiž nikdy nestály o prosazování Ježíšovy radostné zvěsti, proto také lidé jako V. Solovjev vítali spíše Francouzskou revoluci než přikrčené hlásání zkomoleného evangelia. Proto mě potěšilo, že se i v píseckých vystoupeních jasně vyjevilo, co je signifikantní pro nezdravý vývoj kérygmatu. Mocným tohoto světa se podařilo vytlačit budování Božího království na okraj pozornosti, přičemž v tomto dábel-ském manévru ochotně sekundovaly všechny tři hlavní větve křesťanství. Petrem Chelčickým iniciovaná Jednota se pokusila takový nekřesťanský svět prolomit – sice bez házení „hejdánkovských cihel“ do oken mocných, ale nakonec také jen s omezeným úspěchem.

Tak se písecké setkání točilo vlastně okolo prastarých problémů, aniž se mu podařilo naznačit zřetelnější osvobodivé cesty. Když se promítal Hejdánkuv snímek zachycující happening spolupracovníků časopisu *Tvář*, kde mezi Danou a Jiřím Němcovými hopkal také vousatý Václav Klaus, poznamenal kdosi, že z celé té plejády angažovaných tvořivých osobností se nakonec ujal správy veřejných věcí právě jen Klaus. Na to reagoval svým příznačným způsobem Hejdánek: A bylo to tak dobře, poněvadž by se to jinak stejně jenom zpackalo. Právě v tomto okamžiku se zřejmě opět projevila jedna ze slabin hejdánkovské optiky – je totiž samou svou podstatou neřešením, pouhým odkladem naneurčito, až se zdá, že v možnost budovat Boží království se vlastně nevěří. Není proto divu, že podobným až negativistickým závěrům a výzvám rozhořčeně odporoval jak Jakub Trojan, tak také Jan Sokol, který se ostatně sám pokusil nastoupit do prezidentského úřadu.

Pro mě samého je to smutný a jakoby patový závěr, poněvadž nic hlubšího a opravdovějšího, než je Ladislav Hejdánek, v naší současné společnosti nenacházím. Ale-
spon v té české, ale je to jinde jinak? Nebo jen čekáme hejdánkovsky (ale třeba i vacu-

líkovsky) na nový poryv nějakého „marxismu“? Ten totiž možná hodí onu revoluční kranátovsko-hejdánkovskou cihlu dříve, než my se pro ni vůbec sehneme. Je ostatně příznačné, že ačkoli se v Písku mimo jiné volalo po revolučním činu, nezasáhla ani tam ani později veřejná nebo tajná policie. A také nikdo odtud nešel trpět pro Krista, jako třeba kdysi Ota Mádr a četní jemu blízcí (převážnou většinou katolíci!) – též to je jistě příznačné, i když Trojan i Sokol odvozují takový mírný stav od vyspělosti demokracie.

Pokud jde o Jakuba Trojana, promítal se na setkání také snímek, v němž hovoří o svém podílu na událostech spojených se jménem Jana Palacha. S jeho smrtí si ovšem nakonec víme stejně málo rady jako s osmero blahoslavenstvími. Jakou tvář by křesťanství mělo dnes ukázat světu, aby zaujalo zejména mladé tvůrčí, statečné a nezištné lidi?

Co říci závěrem? Ladislav Hejdánek i přes četné (a chvílemi i značně rozhořčené) námitky trval na tom, že dialog se nevede s každým a že vládne-li někdo, kdo dialogu není hoden, je třeba ho rázně vyzvat k odchodu – třeba právě i vhozením oné cihly do oken jeho rezidence. V projevech obou jubilantů se nicméně nemohl neprojevit trvalý vliv J. L. Hromádky, který zůstává pro české protestanty stále velkým problémem. Právě v Hromádkovi se totiž přímo ukázkově projevují všechny ohlasy jak původní ošidné spolupráce nicejských Otců s císařem Konstantinem, tak také inspirace radikálním Petrem Chelčickým. Jde o únosnou míru spolupráce s tímto světem. Stejně jako ony dávné Otce, nelze ani Hromádku ani Hejdánka ani Trojana posuzovat bez přehlubokého zamyšlení. Jde o samu podstatu Ježíšovy věci, o království, které není z tohoto světa a má se stát právě v tomto světě skutečností.

Připomněl se přirozeně význam mimořádných chotí obou oslavenců, ale také legendární ekumenický seminář v pražských Jirchářích, jehož duch je třeba obnovit – již proto, že musíme i v Čechách připravovat další ekumenický koncil, který otevře nové perspektivy křesťanství s ještě větším rozmachem než ten zatím poslední. Zde pro nás musí platit postřeh K. Rahnera, že druhý vatikánský koncil, zahájený právě před padesáti roky, je pouze začátkem začátku. Po nesmělých pokusech prvních dvaceti století musí přijít nové letnice. Rád přiznávám, že pro jejich příchod udělal v našich zemích málokdo více než oba píseční jubilanti.

Sám jsem si z Písku odvezl dárek nejcennější. Když jsem se při důvěrném loučení Ladislava zeptal, co v hloubi duše soudí o dalších osudech křesťanství, odpověděl: „Ale vždyť přece *nic jiného není*; kdyby nebylo křesťanství, zbylo by pouhé nic.“ Odpověď hodná Platóna, na niž jsem mohl reagovat jen bratrským objetím a pošeptáním – Bohu díky.